

Федоренко Оксана Анатоліївна,

молодший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Сучасний стан розвитку кримінально-правового регулювання вимагає створення адекватних засобів реагування на злочинні прояви. Динамічні аспекти дії кримінально-правової заборони розглядаються виключно у сенсі аналізу правореалізації: питань кваліфікації злочинів, призначення покарання тощо. І не останню роль в цьому відіграє необхідність відпрацювання гнучкого механізму визначення на правовому рівні суспільної небезпеки або шкідливості певного діяння) [1] Як наслідок, в останні роки в Україні актуальним на теоретичному та законодавчому рівні і стало питання поділу кримінально караних деліктів на злочини та проступки.

Реформування адміністративного та кримінального законодавства необхідно здійснювати на основі положень Конституції України при комплексному підході до реформування інших галузей законодавства (цивільного, трудового, фінансового тощо) [2].

Запровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб, що є прямою вимогою численних актів міжнародного права, в тому числі Конвенцій Ради Європи та актів Європейського Союзу. Юридичні особи повинні нести кримінальну відповідальність за кримінальні проступки.

Порушення встановлених вимог у європейських країнах довгий час вважалося кримінально караними діяннями. Історичне походження адміністративних порушень з кримінального права полягає в тому, що всі види порушень в європейських державах розглядалися виключно в межах кримінального законодавства.

Оглянувши досвід законодавства зарубіжних країн, більшість з них в системі кримінального законодавства мають статті, норми яких передбачають склади злочинів, і статті, в яких передбачаються склади кримінального проступку (наприклад, Франція, Нідерланди, Великобританія, США, тощо). За вчинення кримінального проступку в основному передбачені невисокі стягнення, які не тягнуть за собою судимості.

Система покарань у Франції побудована, виходячи із класифікації злочинних діянь за ступенем тяжкості на певні групи. Так, злочини караються кримінальними покараннями, проступки –

виправними, а за так звані «порушення» (infractions) також передбачено окремі види покарань [3]. З метою реалізації принципу індивідуалізації покарання особи Французький кримінальний кодекс за таким критерієм класифікації покарань як юридична значущість виділяє основні, додаткові покарання і покарання, які можуть бути призначені в якості як основних, так і додаткових. Додаткові покарання для юридичних осіб передбачені лише за вчинення проступків. Такі «punishments» також можуть замінити основне покарання, передбачене за дане правопорушення [3]

Французький кримінальний закон, на відміну від українського, поділяє кримінальні правопорушення, що скоєні юридичною особою, на злочини та проступки, а додаткові покарання, хоча і визначені законом як, власне, «додаткові», однак, на розсуд суду можуть застосовуватися як основні. Такий підхід однозначно вирішує питання індивідуалізації покарання не лише фізичних, але й юридичних осіб

Система покарань Королівства Нідерландів будується за схожою схемою – шляхом виділення основних та додаткових покарань за скоєні злочини та проступки.

Покарання за кримінальними кодексами Франції та Королівства Нідерландів утворюють певну логічну систему, яка залежить не лише від класифікації цих покарань за ознакою основні-додаткові, але й залежно від самого виду протиправного діяння. Однак, побудова системи покарання Франції (на відміну від системи покарань Королівства Нідерландів) будується, виходячи із чіткого поділу кримінальних правопорушень на три групи. Крім того, суттєво відрізняються додаткові види покарань обох країн, що пояснюється врахуванням особливостей їх суспільного устрою [4]. Додатковими покараннями за Кримінальним кодексом Королівства Нідерландів є: позбавлення спеціальних прав (займати публічну посаду; служити в збройних силах; обирати членів загальних представницьких органів або виставляти свою кандидатуру на виборах в ці органи; бути радником в судах та займати адміністративні посади; займатися певною діяльністю); поміщення особи в трудовий табір; публікація судового рішення; конфіскація майна.

У жодній з країн «усталеної демократії» немає єдиного нормативного акта, в якому об'єднуються склади адміністративних деліктів. Хоча більшість держав мають закони змішаного характеру, в яких об'єднують загальні матеріальні положення (про адміністративні порушення, суб'єктів відповідальності, стягнення і т. п.) і процедурні положення про порядок застосування адміністративних стягнень. Такі закони притаманні для Німеччини, Швейцарії, Австрії, Італії та Португалії [1].

Своєрідний спектр злочинних діянь наявний у Великобританії, країні англосаксонської правової сім'ї. Історично першим і ключовим

упродовж усього часу існування права цієї країни було і є прецедентне право. Незважаючи на те, що нині статутним правом урегульовано значну частину кримінально-правового матеріалу в цій галузі англійського права, воно зберігає другорядну значимість стосовно прецедентного права як джерело права. Це зумовлено не лише історичними особливостями, а й відсутністю об'єднуючого весь масив кримінального права акта – кримінального кодексу [5].

Таким чином, запровадження в слідчу й судову практику інституту кримінальних проступків та дізнання потребує забезпечення їх чіткої юридичної визначеності, узгодження з конституційними принципами правосуддя загалом і принципом верховенства права зокрема, згідно з одним із постулатів якого «закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України та повинні відповідати їй».

Передбачається, що практичне застосування інституту кримінальних проступків сприятиме забезпеченню швидкого розслідування кримінальних правопорушень невеликої тяжкості та зменшенню навантаження на слідчих органів досудового розслідування.

Список використаних джерел

1. Кримінальний проступок у доктрині та законодавстві : монографія / В. О. Туляков, Г. П. Пімонов, Н. І. Мітріцан [та ін.] ; за заг. ред. В. О. Тулякова. Одеса : Юридична література, 2012. 424 с.
2. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. Ст. 141.
3. Кримінальний кодекс Франції від 1992 р. (Code pénal. Dernière modification: 09/06/2018. URL: <http://codes.droit.org/CodV3/penal.pdf>).
4. Кримінальний кодекс Голландии 1881 р. : пер. с англ. И. В. Мироновой. СПб.: Юридический центр Пресс. 2000. URL: <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1242430&subID=100100457,100100458,100100510,100101139>.
5. Есаков Г. А. Уголовное право зарубежных стран : учеб. пособ. / Г. А. Есаков, Н. Е. Крылова, А. В. Серебникова. М. : Проспект, 2008. 336 с.